

We vragen u enkel voor persoonlijk gebruik onze content te kopiëren. Het delen van deze content met anderen is niet toegestaan © Het Financieele Dagblad 2024.

Chaos en ordening

Ellen Leijser

Hij lijkt een vreemde eend in de bijt: Levi van Veluw in Singer Laren. De kunstenaar ontving de Singerprijs, een tweejaarlijkse oevreprijs voor een hedendaagse kunstenaar. En nam als dank een hele museumvleugel over.

'Origin of the Beginning' (2011). De installatie is gebaseerd op Van Veluws kinderkamer. Foto: Galerie Ron Mandos

Veel kunst moet je ondergaan en ervaren, en de intense kunst van Levi van Veluw (1985) al helemaal. In Singer Laren heeft hij nu zijn eerste grote museale overzichtstentoonstelling.

Daarvoor heeft hij de twee jaar geleden geopende Nardincvleugel tot zijn domein gemaakt. Je zou bijna kunnen zeggen: geannexeerd; het werk van Van Veluw staat

mijlenver af van de collectie van Singer Laren, met schilderijen van kunstenaars als Jan Sluijters, Leo Gestel en Kees van Dongen.

De vaste bezoeker van het museum (dat buiten de vier grote steden de meeste bezoekers per jaar trekt) moet er misschien even aan wennen, maar het werkt. Heel goed zelfs.

Samen met museumdirecteur Jan Rudolph de Lorm heeft Van Veluw namelijk uit het depot schilderijen gekozen die een relatie aangaan met zijn eigen werk. Niet op basis van kunsthistorische verbanden, maar enkel en alleen vanwege de ervaring die je in die installatie hebt, waardoor je op een nieuwe manier naar die schilderijen gaat kijken.

Het zijn grotendeels schilderijen die heel weinig of lang geleden zijn getoond.

Vlak voor de opening van zijn tentoonstelling *'Labyrinth of memories'* zit Van Veluw er behoorlijk relaxed bij in zijn immense atelier op het Hembrugterrein in Zaandam. Twee medewerkers zijn beneden in de weer met zaag, schuurpapier en blauwe verf, boven zet Van Veluw glazen water op tafel.

Hij put veelal uit zijn jeugdherinneringen, vertelt hij. 'Mijn werk is altijd een beetje autobiografisch. Ik denk terug aan bepaalde vragen die ik vroeger had. Dat is de basis van mijn werk.'

'Mijn kunst is dan wel persoonlijk, voor mezelf, maar gaat ook over universele waarden'

Jongenskamer

Als je jong bent, zijn eerste ervaringen het sterkst, zegt hij. 'De eerste keer dat je ergens van onder de indruk bent, blijft vaak hangen. Als je ouder bent, is het minder intens en puur, dan ben je gewend aan veel dingen en laat je je niet meer zo van je stuk brengen.

Die eerste, pure herinneringen gebruik ik als uitgangspunt om iets te maken. En ik denk veel na over menselijke logica. Waarom ik bepaalde dingen interessant vind, waar dat vandaan komt.'

Zo is hij geobsedeerd door ordening en structuren. Jaren geleden bouwde hij zelfs drie keer zijn jongenskamer na en hij beplakte handmatig de muren, vloeren en plafonds met ontelbare houten blokjes, balletjes en latten.

Die symmetrische vormen symboliseerden zijn drang naar ordening en de angst om de

controle te verliezen.

‘Het zit niet alleen in mijn karakter, maar komt ook voort uit het feit dat er vroeger bij ons thuis niet heel veel structuur was’, zegt hij. ‘Als kind wil je juist houvast, dus dan ga je op zoek naar dingen die dat geven. Ik denk dat ik daardoor een fascinatie voor patronen en ordening heb gekregen.’

Van Veluw vertelt hoe hij als kleine jongen droomde over balletjes die in patronen rollen. ‘Dat was een vrij abstracte droom, die uiteindelijk uitmondde in een soort chaos, waarbij ik probeerde de ballen bij elkaar te houden. Dat is een vrij directe manier van controle zoeken. Het waren nachtmerries ...’

Hij stopt abrupt met praten, alsof hij te veel over zijn gedachten heeft gezegd. Het liefst zou hij helemaal geen tekst en uitleg geven bij zijn werk, zegt hij, niet verwijzen naar zijn verleden.

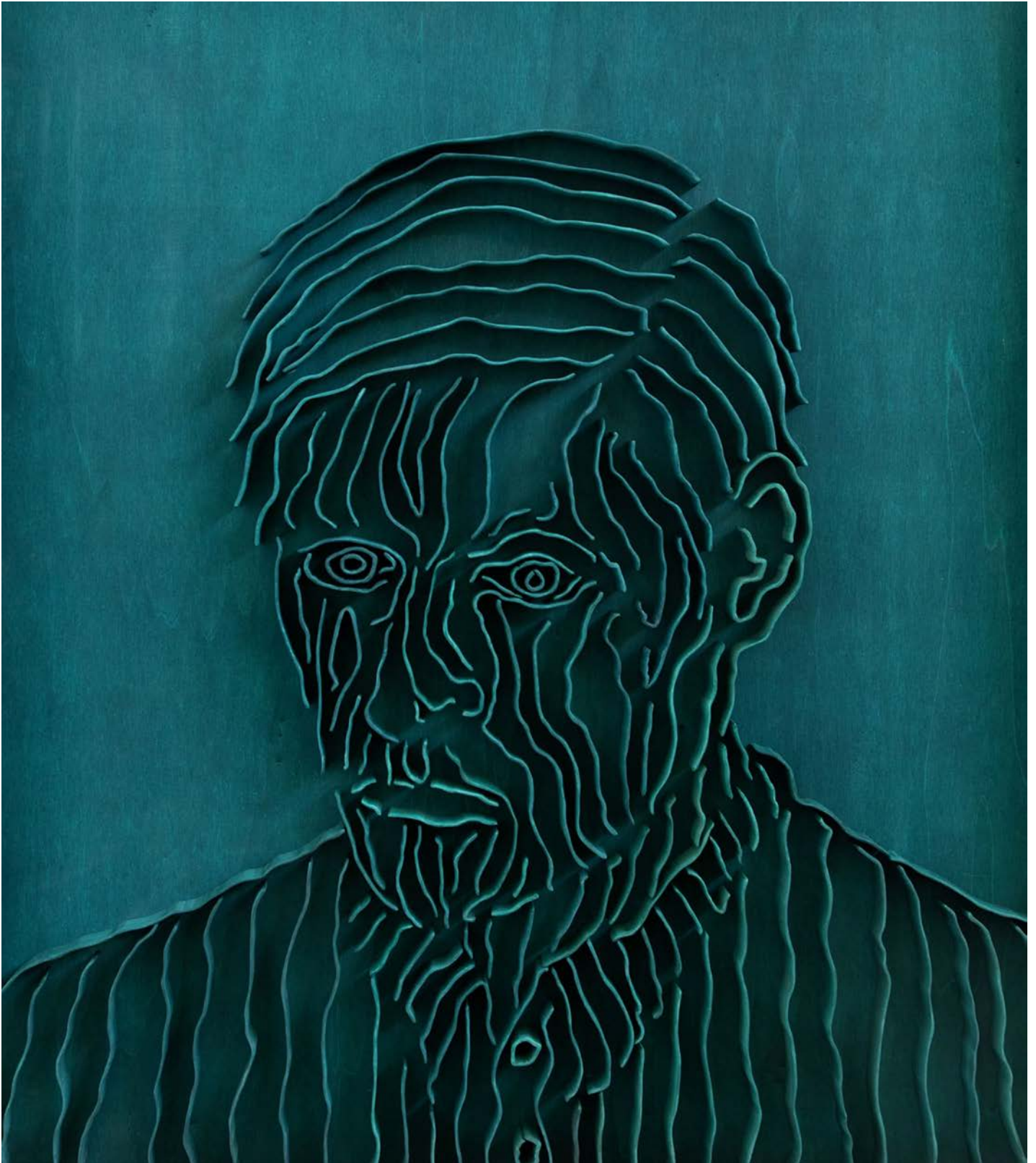
‘Het is voor mij niet belangrijk om een persoonlijk verhaal te vertellen. Voor mij is het een uitgangspunt om die universele angst die mensen hebben te onderzoeken. Mijn kunst is persoonlijk, voor mijzelf, maar wat ik maak, gaat ook over universele waarden.

Ik wil niet dat mensen naar mijn kunst kijken met de gedachte dat ze naar Levi’s kamer kijken. Het is veel sterker en interessanter als je als bezoeker jezelf daarin kunt projecteren. Anders wordt het werk te beschouwend en dat vind ik saai.’

Dat is ook de reden dat hij niet van informatiebordjes houdt. ‘Dan gaan bezoekers eerst het bordje lezen en dan pas kijken. Ik snap het wel hoor, want mensen zoeken houvast en vinden het niet altijd prettig om zelf het kunstwerk te interpreteren. Dat kost energie en moeite.’

Zijn werk is bijzonder arbeidsintensief. Uit liefde voor het materiaal, voor de textuur, wordt elk onderdeel – elk blokje, elk bolletje, elk gekleid object – handmatig gemaakt in zijn atelier. ‘Dat is een belangrijk onderdeel van het concept, dat je materiaal een waarde geeft.

Materiaal en vorm zijn niks totdat er een mensenhand aan te pas komt. Bij klei bijvoorbeeld vind ik het interessant dat je de worsteling van een mensenhand ziet om een structuur te maken. Dat is ook de reden dat ik bijvoorbeeld geen computers gebruik om hout te frezen. Want dan voel je die worsteling niet. En heeft het werk voor mijn gevoel geen ziel.’

'Insistent' (2023). Op de foto zie je het niet zo goed, maar dit werk heeft ook letterlijk diepte.

Obsessieve drang

De apotheose van de tentoonstelling in Singer Laren komt in de laatste (en grootste) zaal en heet *In the depths of memory*. Het is een nieuwe installatie, speciaal voor deze expositie gemaakt.

Via een spiraalvormige ruimte met een ontelbare hoeveelheid open kasten – in terracottakleur – loop je naar de kern van het kunstwerk. Spiegels aan het plafond en op de grond zetten je op het verkeerde been. Wat is onder, wat is boven en waar eindigt het? En weer is daar die obsessieve drang tot ordening: in de streng geordende kasten liggen blokken klei, die naarmate je verder loopt langzaam maar zeker veranderen in het hoofd van de kunstenaar.

Die grote aantallen evenbeelden van Van Veluw hebben iets sinisters. Helemaal als je langs een rommelige *killingsfields*achtige stapel loopt met ‘mislukte’ koppen.

In het binnenste deel aangekomen kun je niet anders dan een diepe ademteug nemen. Kijk je naar beneden, dan duizelt het. De diepte lijkt oneindig. Het bonkende geluid van een hart dat steeds dreigender lijkt te kloppen maakt het nog beklemmender. Het is bijna een hallucinerende ervaring.

‘Dat werk gaat over het kunstenaarschap in het algemeen’, vertelt Van Veluw. ‘Over het oneindig creëren en de essentie van het creëren. Maar ook over het beperkende dat het altijd doorgaat, waardoor het voelt als een soort gevangenis.’

Hij denkt een moment na en zegt relativerend: ‘Althans, in beperkte mate. Het is natuurlijk een versterkt beeld. Maar het is wel zo dat mijn werk nooit klaar is. Er is geen eind. Als je iets maakt, zeggen mensen vaak: je moet er steeds beter in worden.

Maar wat is dat dan? Dat het perfecter wordt? Wat is beter? En wat wil je verder, wat is de volgende stap? Dat soort – grote – vragen horen voor mij bij het kunstenaarschap.’

'In the depths of memory' (2024), een installatie waarmee Van Veluw de worstelingen van het kunstenaarschap invoelbaar maakt.

Voetnoot:

De expositie *Labyrinth of memories* van Levi van Veluw is tot en met 25 augustus te zien in Singer Laren.

Foto's: Peter Tijhuis, galerie Ron Mandos, Guido Mencari

Dit artikel is gemaakt door de redactie van FD Persoonlijk. Lees al onze verhalen op fd.nl/persoonlijk.